

«Бекітілді»
«Атырау облысы Білім беру басқармасының
Атырау қаласы білім бөлімінің
«Шағала» бөбекжай-бақшасы КМҚК
менгерушісі *Г.А.Джанжолова* Г.А.Джанжолова
2021 жылғы «31» тамыздағы
педагогикалық кеңес шешімімен

**«Атырау облысы Білім беру басқармасының Атырау қаласы білім бөлімінің
КМҚК«Шағала» бөбекжай-бақшасы» Мектепалды даялық №1 «Айгөлек» тобының
«Тіл-ұлт қазынасы» вариативтік компоненті бойынша
2021-2022 оқу жылының перспективалық жоспары.**

Түсіндірме жазба

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында бала тілін дамытуға, олардың сөздік қорларын молайтуға, ауызша сөйлеуге үйрете отырып, үйренген сөздерін күнделікті өмірде еркін әрі күнделікті іс- әрекет кезіндегі тілдік қарым- қатынаста қолдана білуге жаттықтыру ісіне ерекше мән берілген. Яғни, мектеп жасына дейінгі кезеңде балалармен сөздік жұмысын жан-жақты жүргізу «Қатынас» білім беру саласының негізгі міндеттерінің бірі болып саналады.

Педагог балалармен сөздік жұмысын жүргізе отырып, оларды айналасындағы заттармен таныстырып, атын атай білуге, қасиеті мен сапасын, түр-түсін және пішінін ажырата білуге, қоршаған ортадағы түрлі құбылыстар жайындағы ұғым, түсініктерін дамытуға және белсенді түрде тілдік қарым - қатынас жасай білуге үйретеді.

Балалардың сөздік қорын молайтуда ойынның, тапсырма жаттығулардың орны ерекше. Ойын арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеу машығы тез игеріледі, таным белсенділіктері қалыптасады, сондай-ақ ақыл- ойы өсіп жетіледі. Ұрпақтан ұрпаққа жалғасын тауып келе жатқан, әрі үлкен мәні бар мәдени шығармашылық - саусақ ойыны болып табылады. Саусақ ойынын ойнай отырып, балалар қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарды, жан-жануарларды, құстарды, ағаштарды т.б көптеген бейнелерді бейнелей алады. Сөйлеу тілі мүшелері әрекетінің қозғалуларының дамуы қол саусақтарының нәзік қимылдарының дамуымен тығыз байланыста болғандықтан, бала қолының ептілігін толық жетілдіру, түзету жұмыстарын жүйелі жүргізуді қалайды.

Саусақ, тіл жаттығулары балалардың:

- нәзік саусақ бұлшық еттерін жаттықтыру арқылы қолын жазуға дайындайды;
- тілін дамытуға өлшеусіз үлес қосады;
- қимыл арқылы өлең жолдарын қиындықсыз түсініп, жаттап алады;
- айтылуы қиын дыбыстарды дұрыс айтуға ойын түрінде тез жаттығады;
- есте сақтау қабілеті артады;
- елестету арқылы қиялын дамытады;
- әр кейіпкердің рөліне енуді үйреніп, даусын құбылтып, еркін сөйлеуге жаттығады;
- өлеңдерді жаттап, жан-жануарлардың дыбыстарын салу арқылы айтылуы қиын ызың, үнді дауыссыз дыбыстарды анық айтып үйренеді;
- ертегіні тыңдай отырып дауысты, дауыссыз дыбыстар туралы жалпы түсініктері дамиды.

Ұсынылып отырған бағдарламада саусақ, тіл жаттығуларының мақсаттарына сәйкес қол қимылының белсенділігін арттыруға өз үлесін қосатын қол еңбегінің үлгілері берілген.

Мақсаты:

Мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың ана тілінің ережелері мен базалық нормаларын игеру және оны қолдана білу іскерліктерін дамыту

Міндеттері:

- Балалармен сөздік жұмысын жүргізу;
- Қоршаған ортадағы түрлі құбылыстар жайындағы түсініктерін дамыту;
- Белсенді тілдік қарым-қатынас жасауға үйрету;
- Айналадағы заттардың қасиеті мен сапасын, түр-түсін, пішінін ажыратуға үйрету;
- Мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын дамыту.

Мазмұны:

- Сөйлем
- Отбасы мүшелері
- Сөйлем құрылымы
- Сөз тіркестері
- Тіл ұстарту жаттығулары
- Сөйлем құрылымына талдау
- Сөздерді буынға бөлу

Айы	№	Тақырыптар	Мақсаты	Сағат саны	Уақыты	Көрнекіліктер
Қыркүйек	1.	Сөйлем. Саусақ жаттығуы «Доп»	Сөйлем туралы түсінік. Суретке қарап сөйлемдер құрау.Балалардың ой-өрісін, тілін дамыту. Ұқыптылыққа, әдептілікке тәрбиелеу. Саусақ моторикасын дамыту.Сөйлемді сөзге, буынға бөлуге үйрету.	1	1.09	Күз мезгіліне байланысты сурет
	2.	Буын, дыбыс. Саусақ жаттығуы «Кірпі»	Буын, дыбыс туралы түсінік. Дыбыстан буын, буыннан сөз құрату. Сөзді буынға бөлу, буынның дыбыстық құрамын ажырату.Буын ұғымын меңгерту.Сөздердің бір буыннан және көп буыннан тұратының меңгерту.	1	6.09	Кірпінің суреті
	3.	Отбасы. Саусақ жаттығуы «Күнге ұқсаймыз»	Отбасы мүшелері туралы түсініктерін кеңейту. Отбасы тақырыбына сурет бойынша әңгіме құрауға, отбасы мүшелерін ажырата білуге, оларды құрметтеуге, сыйлауға тәрбиелеу. Өз отбасымен байланыстыра отырып, ондағы өз орнын білуді үйретіп, сөздік қорын дамыту	1	13.09	Отбасы туралы сурет; Балалардың өз отбасыларының суреттерінен көрме жасау
	4	Дауысты, дауыссыз дыбыстар. Тіл жаттығуы «Ағайынды аралар»	Дауысты, дауыссыз дыбыстар туралы түсінік беру. Олардың ерекшеліктерін түсіндіру.Дыбыстар мен әріптердің айырмашылықтарын меңгерту.Баланың ойлау және өзіндік пікір айту қабілеттерін дамыту.Дыбыстардың дауысты және дауыссыз болып бөлінетіні жөнінде түсінік беру.Баланың рухани өсуіне басшылық жасау.	1	20.09	Күз мезгілі туралы өлең
Қазан	5.	Күз кереметі. Жемістер. Саусақ жаттығуы «Саңырауқұлақ»	Сурет бойынша әңгіме құрастыру. Жемістердің аттарын атап, ажырата білу. Жемістер туралы өлең үйретіп, жұмбақтар шешкізу арқылы сөздік қорларын толықтыру	1	4.10	Жемістер суреті
	6.	Сөз. Сөз тіркестері. Саусақ жаттығуы «Құлпы»	Сөз туралы алған білімдерін бекіту. Қол жаттықтыру жұмыстарын жүргізу.Сөздің дыбыстардан құралатыны жөнінде, сөзді бірнеше бөлікке бөлуге болатыны ол «буын» деп аталатынына тоқталу.Белсенді қызығушылықтарын дамыту.	1	11.10	Ертегі кейіпкерлерінің суреттері
	7.	Сөйлем құрылымы. Саусақ жаттығуы «Жаңбыр»	Сөйлем құрылымы туралы түсініктерін кеңейту. Екі, үш сөзден тұратын сөйлемдер құрату.Сөз , сөйлем жайында түсінік беру.Сөйлем.Сөйлемді сөзге, сөзді буынға, буынды	1	18.10	Жаңбыр туралы сурет, өлең

			дыбысқа талдай білуді үйрету.Сөздік қорларындағы сөздерді сөйлем, әңгіме құрауға пайдалана білуге үйретуді жалғасытыру.			
	8.	Сөйлем түрлері. Саусақ жаттығуы «Моншақ»	Сөйлем түрлері туралы түсінік беру. Қол жаттықтыру жаттығулары Сөз , сөйлем жайында түсінік беру.Сөйлем.Сөйлемді сөзге, сөзді буынға, буынды дыбысқа талдай білуді үйрету.Сөздік қорларындағы сөздерді сөйлем, әңгіме құрауға пайдалана білуге үйретуді жалғасытыру.	1	25.10	Моншаққа байланысты мазмұнды суреттер
Қараша	9.	Ойыншықтар. Саусақ жаттығуы «Тыңдамайтын доп»	Ойыншықтар туралы түсініктерін кеңейту. Ойыншықтарды ұқыпты ұстауға баулу. Антоним сөздер туралы түсіндіру.Балалардың ойлай білулерін, пікір айта білу қабілеттерін дамыту.	1	1.11	Ойыншықтардың суреттері
	10.	Сурет бойынша әңгіме. Тіл жаттығуы «Тынымсыз тіл туралы ертегі»	Байланыстыра сөйлеуге баулу. Тіл ұстарту жаттығулары.Сөйлеу және қарым қатынас мәдениетіне үйрету.Белсенді қызығушылықтарын дамыту.	1	8.11	Тәрбиешінің шығармашылығы бойынша сурет
	11.	Үш-төрт сөзден тұратын сөйлемдер құрастыру. Тіл жаттығуы «Ағайынды аралар»	Үш-төрт сөзден тұратын сөйлемдер құрастыру. Сөйлемнің құрылымына талдау жасау. Қол жаттықтыру жаттығулары.2-3 сөзден тұратын сөз тіркестерін сөздерді құрастыру арқылы сөйлем құрай білуге үйретуді жалғастыру.	1	15.11	Ара тақырыбына байланысты сөйлемдер құрату
	12.	Сөз тіркесі. Тіл жаттығуы «Шегіртке»	Сөз тіркесі туралы алған білімдерін кеңейту. Суреттерге қарап, сөз тіркестерін құрастыру.Сөйлеуді тыныс алу және анық дикцияны жетілдіру.	1	22.10	Шегіртке тақырыбына байланысты сурет
Желтоқсан	13	Қысқа дайындық. Тіл жаттығуы «Дауыстарын қайтала»	Сурет бойынша әңгіме құрастыру.2-3 сөзден тұратын сөз тіркестерін сөйлемдерді құрастыруға үйретуді жалғастыру.Құстарға деген мейірімділікке, қамқорлық сезімдерін ояту.	1	29.11	Жануарлар суреттері, аудио, видео таспалар
	14.	Қысқы тіршілік. Саусақ жаттығуы «Қасқыр»	Қыстап қалатын құстар мен жануарлардың қысқы тіршілігі туралы әңгімелесу. Сурет бойынша әңгіме құрастыру .Құстарға деген мейірімділікке, қамқорлық сезімдерін ояту.	1	6.12	Құстар мен жануарлардың мазмұнды суреттері
	15.	Менің Қазақстаным. Саусақ жаттығуы «Үй »	Қазақстан Республикасы туралы түсінік беру. Еліміздің рәміздері, астана туралы түсіндіру.Мемлекеттік Рәміздерімізге құрметпен қарауға (Ту, Елтаңба, Әнұран) білімдерін қалыптастыруды жалғастыру.Өз елінің рәміздеріне құрметпен қаруға тәрбиелеу.	1	13.12	Рәміздер, Астана туралы бейне ролик
	16.	Қысқы еңбек.	Адамдардың қысқы еңбегімен таныстыру. Үлкендердің	1	20.12	Үлкендердің еңбегі

		Саусақ жаттығуы «Мұз бұлақ»	еңбегін құрметтеуге баулу. Ауыл шаруашылығы ересектердің еңбегіне тоқталу. Ауыл шаруашылығы жұмыстары жөнінде түсінік беруді жалғастыру.			туралы сурет, бейне ролик
Қаңтар	17.	Қыс қызығы. Саусақ жаттығуы «Аққала»	Қыс мезгілі туралы түсінігін кеңейту. Сурет бойынша әңгіме құрастыру. Қысқа сұрақтарға қарапайым сөздермен жауап беруге, сөз тіркестерін дұрыс қолдану дағдыларын бекірту.	1	27.12	«Қыс қызығы» картинасы
	18.	Сөз тіркестері, сөз, буын, дыбыс. Тіл жаттығуы «Қоңыз»	Сөз тіркестері туралы түсінік беру. Сөз тіркестерін сөздерге, сөзді буынға, буынды дыбысқа бөле білуді үйрету. Буын ұғымын меңгерту. Сөздердің бір буыннан және көп буыннан тұратынын меңгерту.	1	3.01	Қоңыз туралы материалдар (интернеттен)
	19	Киімдер. Саусақ жаттығуы «Қолшатыр»	Киімдер туралы түсініктерін кеңейту. Жыл мезгіліне байланысты киетін киімдер туралы әңгімелесу. Қол икемділіктерін қалыптастыру. «Ілгек терапиясын» қолана отырып түрлі заттарды сонын ішінде қолшатыр жасап шығару. Балаларды ұйымшылдыққа тәрбиелеу.	1	10.01	Жыл мезгіліне байланысты киімдер суреттері
	20	Үй жануарлары. Саусақ жаттығуы «Ботақан»	Үй жануарлары туралы алған түсініктерін тереңдету. Үй жануарларының төлдерін ажыратып айтуға, олардың қалай дыбыстайтынын меңгерту. Үй жануарларын күтуге, қамқор болуға баулу, ересек адамдардың еңбегін құрметтей білуге тәрбиелеу	1	17.01	Үй жануарлары туралы слайд, аудио, видео таспалар
Ақпан	21	Жабайы аңдар. Саусақ жаттығуы «Қорбаңбай аю»	Ертегі мазмұнын сұрақтар бойынша әңгімелету. Сөздік қорларын байыту. Коммуникативті -тілдік, ойын артикуляциялық дағдыларын қалыптастыру. Көркем шығармалар бойынша сахналау дағдыларын қалыптастыруды жалғастыру.	1	24.01	Жабайы аң туралы ертегі слайды, аудио, видео таспалар
	22	Көлік түрлері. Саусақ жаттығуы «Ұшақ»	Көліктер туралы түсініктерін кеңейту. Қол жаттықтыру жаттығулары. Айналасындағы заттар олардың қасиеттері туралы қажеттіліктері туралы айта отырып, табиғатқа қандай пайдасы бар екендігіне тоқталу. Балалардың жеке- жеке сөйлеуін қадағалау.	1	31.01	Көлік түрлері туралы слайд, аудио, видео таспалар
	23	Аң аулау. Саусақ жаттығуы «Қарсақ пен түлкі»	Аңшы туралы әңгімелеу. Аңшы сөзін жекеше, көпше түрде айтқызу. Сурет бойынша әңгімелесу. Тіршілік иелеріне аяушылық, жанашырлық таныту. Балалардың анық, дауыс ырғағын сала отырып, ертегіні сахналау. Шығарманы тыңдауға мазмұнын айтуда жүйелігін сақтай білуге кейіпкерлердің мінезін сипаттаға үйрету.	1	7.02	«Аңшы» картинасы
	24	Сурет бойынша әңгіме. Тіл жаттығуы	Әңгімені үлгі сызба бойынша баяндау. Әңгімені өз қиялымен аяқтау. Тіл ұстарту жаттығулары. Сызба бойынша	1	14.02	Итке байланысты суреттер жинағы

		«Майлыаяк»	бір немесе бірнеше сөйлем құрату.			
Наурыз	25	8 наурыз – Аналар мерекесі. Саусақ жаттығуы «Гүл тереміз»	Аналар мерекесі туралы түсініктерін қалыптастыру. Сөйлемдер құрастыру. Ана тақырыбына өлеңдер оқу. Сөздерді анық айтқызу. Дауыс ырғағымен дикцияны анық қоя білуге үйрету.	1	21.02	Ана туралы өлең (Тәрбиешінің шығармашылығы бойынша)
	26	«Жыл басына таласқан хайуанаттар» ертегісі. Саусақ жаттығуы « Тышқан»	Ертегі мазмұнын айту, сахналау. Жұмбақтар шешу, өлеңдер оқу. Халық ауыз әдебиетіне тыңдаға шақыру. Балалардың әдеби кейіпкерлердің әрекеттеріне өзіндік көзқарас білдірту. Таныс ертегілердің мазмұнын айтып беруге және кейіпкерлердің қылықтарын бағалай алуға үйретуді.	1	28.02	Ертегі желісі бойынша сахналық қойылым көрнекіліктерін дайындау
	27	Наурыз – жыл басы. Дидактикалық ойын «Сандық»	Наурыз мерекесі туралы түсінік. Ұлттық ойындар туралы әңгімелеу. Дидактикалық ойындар ойнау арқылы зат есімдерді жекеше жіне көпше түрде қолдана білу дағдыларын қалыптастыру.	1	7.03	Наурыз мерекесі туралы бейне ролик
	28	Малдың төлі. «Төлдер айтысы» ертегісі. Саусақ жаттығуы «Бұзауқан»	Ертегіні мазмұндау. Төлдер тақырыбына өлеңдер оқыту. «Төлдер айтысы» ертегісін рөлдерге бөліп, сахналау. Қысқа шығармаларды , өлеңдерді тыңдауға , түсінуге және қайталап айтуға үйретуді жалғастыру. Дауыс күшін өзгертіп түрлі интонацияда дыбыстайды.	1	14.03	Ертегі желісі бойынша сахналық қойылым көрнекіліктерін дайындау
Сәуір	29	Буынға бөлейік. Саусақ жаттығуы «Торғай мен түлкі»	Сөздерді буынға бөлдіру. Олардың неше буыннан тұратынын анықтау. Қол жаттықтыру жаттығулары. Сөзді буынға бөлу, буынның дыбыстық құрамын ажырату. Буын ұғымын меңгерту. Сөздердің бір буыннан және көп буыннан тұратынын меңгерту.	1	21.03	Торғай мен түлкі суреттері
	30	Дыбыстың сөздегі орны. Ойын «Қасқыр»	Сөздегі дауыссыз дыбыстың орнын анықтау. Тіл ұстарту жаттығулары. Дауысты, дауыссыз дыбыстар туралы түсінік беру. Олардың ерекшеліктерін түсіндіру. Дыбыстар мен әріптердің айырмашылықтарын меңгерту. Баланың ойлау және өзіндік пікір айту қабілеттерін дамыту	1	28.03	Қасқыр туралы суреттер
	31	Менің сүйікті қалам. Саусақ жаттығуы «Күн мен гүл»	Қала туралы әңгімелеу. Сурет бойынша әңгіме құрастыру. Қысқа сұрақтарға қарапайым сөздермен жауап беруге , сөз тіркестерін дұрыс қолдану дағдыларын бекірту.	1	4.04	Қала туралы бейне ролик
	32	Менің достарым. Саусақ жаттығуы «Күн көжек»	Қоршаған орта, достар туралы түсініктерін кеңейту. Сурет бойынша әңгіме құрату. Құрластарына достық қарым-қатынасқа өзара көмек көрсетуге тәрбиелеу.	1	11.04	«Менің достарым» картинасы
	33	Балабақша. Саусақ жаттығуы «Тордағы құс»	Балабақша туралы түсініктерін кеңейту. Сурет бойынша әңгімелеу. 2-3 сөзден тұратын сөз тіркестерін сөйлемдерді құрастыруға үйретуді жалғастыру.	1	18.04	Балабақша туралы бейне ролик

	34	Ауылда. Саусақ жаттығуы «Қошақаным»	Ауыл туралы әңгімелеу.Әңгемені тыңдата отырып, мазмұнын айтып беруге, есте сақтау қабілеттерін жетілдіру ауыл мен қала жөнінде түсініктерін молайту.Күнделікті өмірде таныс сөздерді қолдана білу дағдыларын қалыптастыру.	1	25.04	Ауыл туралы бейне ролик
	35	Ыдыстар. Дидактикалық ойын: «Ыдыстарды толықтыр»	Ыдыс-аяқ туралы түсініктерін кеңейту, жұмбақтар шешкізу. Сөйлемдер құрастырту.Заттардың қасиеттеріне, түріне, пішіне тоқтала отырып, белгілерін атау дағдыларын қалыптастыруды жалғастыру.Сөйлеу тілінде зат есімдерді жекеше, көпше түрде қолдана білуді қалыптастыру.	1	2.05	«Ыдыстар» картинасы сериясы
	36	Біз мектепке барамыз. Дидактикалық ойын: «Оқу құралдарын ата»	Мектеп туралы түсінік беру. Сурет бойынша әңгімелеу балаларға мектеп, балабақша оларда еңбек ететін адамдар туралы білімдерін одан әрі жетілдіру.Әртүрлі мамандықтар олардыңға алғыс айтуға еңбектерін құрметтеуге тәрбиелеу.Дидактикалық ойын ойнау арқылы мектеп құралдарын ажыратып дұрыс пайдалану, қолдану дағдыларын қалыптастыруды оданы әрі меңгерту.	1	16.05	Мектеп туралы бейне ролик
				36 сағат		